

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ז' סיון תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים לח.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף ז' הגה "אבל אם יש בו מעות" עד תחילת סימן שי"א.
מוסר: תורת הבית מ"ועתה בעוונותינו" עד "והיצר הולך".
קנין חכמה הלימוד השבועי: אבות מסילת ישרים הקדמה.

הדף היומי בהלכה

מוקצה מונח במגירת השולחן - האם מותר לטלטל את השולחן?

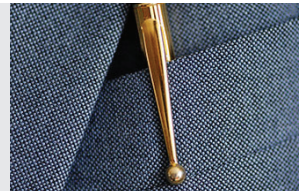

גדולה יותר מהמוקצה שבמגירה - וכגון שבמגירה מונח עט, ועל גבי השולחן מונח שעון יד - מותר לטלטל את השולחן, אבל אסור לטלטל את המגירה בפני עצמה. ואם המוקצה לא הונח במגירה על דעת שישאר שם לשבת, אלא נשכח שם - מותר לטלטל אף את המגירה. ובכל מקרה שמטלטל את המגירה, צריך לנער אותה תחילה כדי שהמוקצה יפול ממנה, אם הדבר אפשרי ללא גרימת נזק או הפרעה כלשהי; ולכתחילה יש לנהוג כן אף כאשר מטלטל את השולחן יחד עם המגירה. [שו"ע שי, ז, ומשנ"ב כט ורלא; ביאורים ומוספים דרשו, 42-43]

חפץ של היתר שיש בו חלק עיקרי וחלק טפל - מוקצה המונח על החלק הטפל, אינו הופך את החפץ כולו ל'בסיס לדבר האסור', ומותר לטלטלו. ולכן, שולחן שיש בו מגירה שאינה נשלפת, מוקצה המונח בתוכה אינו הופך את הכלי לבסיס לדבר האסור. אולם, אם המגירה נשלפת, אינה טפלה לשולחן, ואם הונח בה מוקצה על מנת שישאר שם למשך השבת - נחשב אף השולחן כבסיס לדבר האסור, ואסור לטלטלו. ואם מונח על גבי השולחן, או במגירה אחרת, חפץ של היתר שיש לו חשיבות

הדף היומי בהלכה

מצאת מוקצה בכיס בשבת - האם מותר להמשיך וללבוש את הבגד?

או לנענעו. והבגד עצמו: אם הכיס עשוי כשקית בד התפורה בשפתיה אל הבגד, כפי שמצוי בכיסים המכנסיים - אין הבגד נחשב כבסיס למוקצה, כיון שכיס זה הוא כדבר נפרד מהבגד וטפל אליו (ראה לעיל); אך לכתחילה אין לטלטלו אלא לאחר שינער ממנו את המוקצה. ואם הכיס עשוי בתפירת בד על גבי הבגד, כמצוי בכיס החולצות - נחשב הבגד כולו כבסיס, כיון שהמוקצה מונח על הבגד עצמו. [שו"ע שי, ז, משנ"ב כט-ל, ושעה"צ כב; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 39-40, וראה עוד שו"ע שא, יח]

בגד שיש בו כיס, ושכח בתוכו מוקצה - אין הכיס והבגד נחשבים כ'בסיס לדבר האסור', ומותר לטלטל את הבגד, אך חובה לנער ממנו את המוקצה לפני הטלטול. ואם לא ניתן לנער, רשאי לטלטלו; וכן אם חושש שאם שבמקום זה יאבד המוקצה או יגנב - מותר לטלטל את הבגד עם המוקצה למקום אחר ולנער שם. ולענין לבישתו באזור שיש בו רשות הרבים, ראה במקורות. אולם, אם הניח את המוקצה בכיס על דעת שיישאר שם בשבת, וכגון כיס בבגד של חול שמונח בו ארנק - הכיס נעשה בסיס לדבר האסור, ואסור להכניס ידיו לתוכו

הדף היומי בהלכה

האם מותר לנגוע בשבת באידי הקור המצטברים על החלון?

מי המזגן במוצאי שבת, ודבר שיש לו מתירין: אינו בטל אפילו באלף. ומי גשמים אינם נחשבים לנולד, משום שהם נמצאים בתוך העננים לפני ירידתם, ואינם מציאות חדשה שנוצרה בשבת, ובלבד שיהיו ראויים לשימוש כלשהו המותר בשבת. ובנוגע לשלג, נחלקו פוסקי זמננו אם דינו כמי גשמים, או כנולד. ואידי קור המצטברים על גבי החלון - יש שהורה שאין להם חשיבות והם בטלים לחלון, ואין בהם איסור נולד, ומותר לנגוע בהם ולטלטלם. [משנ"ב שי, לב; ביאורים ומוספים דרשו, 47]

דבר שהוא מציאות חדשה שלא היתה קיימת כלל בערב שבת והתחדשה בשבת - אף שהוא ראוי לשימוש המותר בשבת, הריהו 'מוקצה' ואסור בטלטול ובשימוש. איסור זה נקרא 'נולד'; ואף המתירים את איסור נולד בחפץ שיעודו השתנה וכדומה (ראה שו"ע תצה, ד), אוסרים הם דבר זה שהוא 'נולד גמור'. ולכן, מים הנוטפים ממזגן, אסור לטלטלם בשבת, שהרי מציאותם לא היתה בעולם לפני השבת. ואם התערבו מים אלו במים אחרים - גם אם מי המזגן מהווים מיעוט בתערובת, כל התערובת אסורה בטלטול ובשימוש, כיון שאיסור 'מוקצה' יסור מעל

לפתע פתח הגרז"ר בענגיס את עיניו, וכשהבחין בידידו הגר"ש אלישיב העומד לידו, נענה ואמר כי הוא בעצמו מסופק אם הוא עדיין בחיים... ולכן הוא רוצה לעשות נסיון ובחינה עצמית לבירור מצבו

ליארצייט הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל ראב"ד ירושלים

מהגר"ש אלישיב שיספר לו מה דנו היום בבית הדין. הגר"ש הציע בפניו שאלה חמורה שדנו בה. לאחר הרצאת פרטי וצדדי השאלה החל הרב בענגיס לצטט לשונות מהגמרא הקשורים לענין והמשיך בהבאת הוכחות מדברי הראשונים. המעמד היה מבהיל ומרגש, לראות את הרב שוכב במטתו על ערש דוי וכל כולו שקוע בסוגיות הש"ס והפוסקים. כשסיים הרב בענגיס את המשא ומתן בענין, העלה חיוך דק על שפתיו ואמר: "הנה יש לי ראייה והוכחה שאני עדיין בחיים"... לאחר זמן קצר יצאה נשמתו בטהרה.

(לב ישראל, משיחות הגר"ש גרוסמן זצ"ל)

לפני פטירתו של הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, מרא דארעא דישראל, בשכבו על ערש דווי, אירע מעשה פלא. יום אחד שכב זמן רב בעיניים עצומות ולא הגיב כלום לנעשה סביבו. בני ביתו לא ידעו להחליט אם הרב נמצא בהכרה ויודע מה נעשה איתו.

בצהרי היום הגיע לביתו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ועמד שעה ארוכה ליד מטתו של הרב. והנה לפתע פתח הרב בענגיס את עיניו וכשהבחין בידידו יבלחט"א העומד לידו נענה ואמר שהוא בעצמו מסופק אם הוא עדיין בחיים... ולכן הוא רוצה לעשות נסיון ובחינה עצמית לבירור מצבו. הרב בענגיס ביקש

פניני הפרשה

רבי חיים האציל על הבחור את ברכתו, כשכל אותה עת יושב אותו יהודי ומקשיב לדברים בשתיקה. ואז נפנה אליו רבי חיים וצעק: "יהודי בצרה, למה אתה לא מברך אותו?!"

המאורע שממנו למד מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שכל מי שמבקש ברכה - צריך לברכו

הבחור שטח לפני רבי חיים את עניינו, ורבי חיים האציל עליו את ברכתו, כשכל אותה עת יושב אותו יהודי ומקשיב לדברים בשתיקה. ואז נפנה אליו רבי חיים וצעק: "יהודי בצרה, למה אתה לא מברך אותו?!" "מאז" - אמר רבנו - "למדתי שכל מי שמבקש ברכה, צריך לברך אותו". (ע"פ כאיל תערוג)

מה תברכו את בני ישראל (במדבר ו כג) שח מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל:

סיפר לי יהודי בכפר סבא, שכאשר היה בחור ונצרך לעמוד למבחן הצבא בעיירה ליד ביאליסטוק, עבר דרך בריסק ובא לפני מרן רבי חיים מבריסק לבקש את ברכתו, וכאשר הגיע, ישב אצל רבי חיים יהודי, שהיה נראה בעיני אותו בחור כרב.

קנין חכמה - פרקי אבות

טרם סיפק בידו של רבי דוד לעשות דבר, והשיניים הנוראות, השוקקות לטרף, ננעצו בבשרו עד זוב דם. הכלב הפליא בו את נגיסותיו, והוא התעלף..."

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מספר על "יראת השמים של נובהרדוק"

על הכלב: לך ונשוך את דוד בן חיה. והכלב, נאמן למוצא פי ה', מיהר לרדוף אחרי ולנעוץ בי את מלתעותיו. "אלא מאי? כשהתבוננתי בעיני הכלב ששקקו לטרף, כשראיתי את עיני מלאות דם התשוקה, כשראיתי את כל מהותה הטורפת של החיה בבואה לעשות את רצון ה', זעק לבי בקרבי: דוד, דוד, ראה נא את החיה הזאת בשליחותה! ראה כיצד היא מבצעת את רצון ה'! ראה את עיניה, את השתוקקותה, את הלהט הבווער בה! האם אי פעם קראת כך קריאת שמע? למדת פעם באותה עוצמה בה מתנפלת עליך החיה? והרי אינה מצווה על יראת שמים ואהבת ה'. ראה נא את יראתה! את השלימות בה היא מבצעת את רצון בוראה! מרוב צער ומרירות על שפלותי בשליחותי לעומת הכלב בשליחותו, התעלפתי..." "וזאת", מסיים רבי יעקב את סיפורו המרטיט, "היתה יראת השמים של נובהרדוק..."

(מתוך ספר 'רבי יעקב אומר')

"אם לא נסתכלנו ולא עיינו מזה היא היראה האמיתית ומה ענפיה, איך נקנה אותה ואיך נמלט מן ההבל העולמי המשכח אותה מלבנו" (מסילת ישרים, הקדמה)

שח הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: אחד מענקי המוסר של נובהרדוק היה רבי דוד בודניק זצ"ל. מי אני ומה אני שאתאר את עוצמת הנהגותיו, אבל משהו, מעט מזעיר, אספר מיראת השמים שלו.

באחד הימים הלך לטייל ביער, שקוע בלימודו ובתורתו. לא שם לבו לכלב הענקי המתקרב אליו בשאגת זעם. עוד רגע, והנה התנפל עליו הכלב האכזרי והרעב. שיניו החדות, המאיימות, פעורות לעברו. טרם סיפק בידו של ר' דוד לעשות דבר, והשיניים הנוראות, השוקקות לטרף ננעצו בבשרו עד זוב דם. הכלב הפליא בו את נגיסותיו, ור' דוד התעלף.

כשהתעורר, שאלוהו חבריו: "דוד, דוד, וכי ככה לימדו אותך בנובהרדוק? להתעלף בגלל כלב?"

ענה להם ר' דוד בסערות נפש: "וכי חושבים אתם שבגלל הכלב התעלפתי? לא היה שם בכלל כלב, היה שם מוצא-פי-ה' שהתגלגל בצורת כלב. ה' גזר

לפליאתה של אמו מה ראה להרבות יותר בביקורים, ענה רבנו: "כעת כשאני כמעט לא רואה בעיני עקב הקטארקט שיש לי בעיניים, יש לי אפשרות יותר ללכת ברחוב"

הנהגותיו והדרכותיו של מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל בענין שמירת העיניים

בעיני עקב הקטארקט שיש לי בעיניים, יש לי אפשרות יותר ללכת ברחוב". לימים כשנשאל רבנו על עובדה זו מפי מקורבו הרה"ג ר' שלמה לוינשטיין שליט"א, הוסיף ואמר: "הניתוח שעברתי על הקטארקט הזיק לי מאוד, כי התחלתי לראות טוב". שאל הנ"ל: "א"כ למה ערך רבנו את הניתוח ולא נשאר סומא בעיניו כפי שהיה?". ענה רבנו: "כיון שהלכתי ברחוב ולא הבחנתי באנשים לברכם בברכת שלום והם נפגעו מכך, לכך הוכרחתי לנתח את עיני...". ולתלמיד ששאל את רבנו: "החזון איש זצ"ל אמר שלא לעשות דברים משונים. אם כן, האם להוריד את המשקפים ברחוב (במקום פרוץ) כלול בזה?" - ענה רבנו: "הם המשונים, שאינם מורידים".

(דובב שפתים)

הרואה סוטה בקלוקלה...

"ועוצם עיניו מראות ברע, זה גם ברחובות זכרון מאיר", היה אומר רבנו הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל בפני התלמידים, ולא רק ברחובות הידועים במראות שאינם כשרים.

וידוע המעשה שנתפרסם על רבנו, שהיה נוהג לבקר את אמו ע"ה שהיתה מתגוררת ברח' בעל שם טוב, מרחק הליכה של כמה דקות מביתו ברחוב הרב וילקומירר, ועשה כן דווקא בימי שישי אחה"צ כשהרחובות ריקים מאנשים, וזאת כדי למעט הליכתו בחוצות העיר.

דבר זה התגלה לאחר שהחל לבקרה פעמים תכופות יותר, ולפליאתה של אמו מה ראה להרבות יותר בביקורים, ענה רבנו: "כעת כשאני לא רואה כמעט

החפצים בחיים - הפץ חיים יומי

האם גדר איסור לשון הרע הוא משום שמזיק לחברו, או משום שהוא מידה רעה של המספר?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר הפץ חיים

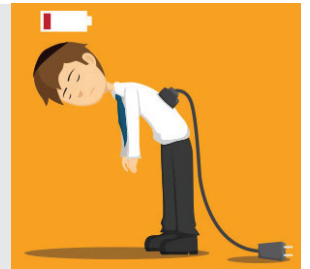
חיים' שכוונת התורה באיסור לשון הרע, שהקפידה על המידה הרעה הזאת שלא יגנה ישראל אחד את חברו, והביא שם שכן מוכח מדברי הרמב"ם ורבנו יונה. אכן, ישנו דין נוסף באיסור לשון הרע, והוא כשמספר על חברו וגורם בכך נזק ורעה לחברו בגופו או בממונו, או שמיצר לו ומפחידו, אף שאין בעצם דבריו גנות על חברו. והביא החפץ חיים' דין זה לקמן בכלל ד' מהלכות לשון הרע (באמ"ח ס"ק א) ועוד. וישנם כמה נפק"מ למעשה בין שני סוגי איסור לשון הרע אלו ויתבארו לקמן בכלל ג' מהלכות לשון הרע סעיף ו'.

בפתיחה להלכות לשון הרע ורכילות הנלמדת היום, כותב רבנו החפץ חיים' כי בגלל אהבת ה' את עמו ישראל, לפיכך הרחיקם מכל מידות רעות ובפרט מלשון הרע ורכילות, וכו'.

בביאורים ומוספים מציינים, כי מדבריו אלו משמע שגדר איסור לשון הרע אינו רק אם מדבריו יצא נזק לחברו, אלא אף אם לא יצא שום נזק וגנות לחברו - עצם סיפור גנות על חברו הוא מה שאסרה התורה. וכן ביאר החפץ חיים' לקמן (לשון הרע כלל ג ס"ו), וביאר שם ב'באר מים

המוסר היומי

יראת ה' ואהבתו אינן תכונות מוטבעות באדם כמו רעב ועייפות

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה:

התנועות החקוקות בטבענו. אלא ודאי שצריכים הם לאמצעים ולתחבולות לקנות אותם, ולא יִצְרָרו גם כן מפסידים להם שירחיקום מן האדם, ולא יחסרו דרכים להרחיק מפסידיהם. אם כן אפוא, איך לא יצטרך להוציא זמן על העיון הזה, לדעת אמיתת הדברים ולדעת הדרך לקנותם ולקיים? מאין תבוא החכמה הזאת בלב האדם אם לא יבקשנה?"

[הקדמת מסלת ישרים]

"החסידות האמיתי, הנרצה והנחמד, רחוק מציור שכלנו, כי זה דבר פשוט - "מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה". ואף שכבר קבועים בלב כל האדם הישר התחלותיו ויסודותיו, אם לא יעסוק בהם, יראה פרטיו ולא יכירם, יעבור עליהם ולא ירגיש בהם.

ראָה כי אין דברי החסידות, ועיני היראה והאהבה וטהרת הלב, דברים מוטבעים באדם עד שלא יצטרכו אמצעים לקנותם, ולא ימצאו אותם בני האדם בעצמם כמו שימצאו כל תנועותיהם הטבעיות: כשינה והקיצה, הקָעב והשׁוֹבֵע, וכל שאר

"עד כדי כך עקומה הגיבנת שבגבי שכל הקהל בא לצפות בה?" שאל הגרעק"א... "כנראה שיש לי את הסוכה הגדולה ביותר בכל שיכון חזון איש", אמר הסטייפלר

רבי ראובן קרלנשטיין על הענווה של גדולי ישראל

האמיתית להתקהלות ההמונית?

רבותי! תשמעו טוב! אדם שהצליח לנטרל את הגאווה, מצליח לשכנע את עצמו, להשלות את עצמו, בקיומן של כל מיני סיבות, שונות ומשונות, כדי שהגאווה לא תפרוץ החוצה! רבי עקיבא איגר הצליח לשכנע את עצמו שהסיבה לקבלת העליה המכובדת נבעה בגלל מספר התושבים הגדול המתגוררים בעירו... הוא גם הצליח לשכנע את עצמו שהסיבה להתקהלות ההמונית נובעת מגודל הגיבנת שבגבו...

בליבם של אנשים כאלו אין לגאווה כל דריסת רגל. כל סממן של גאווה יתפרש אצלם, מתוך שכנוע עצמי, באופן שונה. כל סממן של כבוד יקבל אצלם הסבר אחר, ובלבד שלא יהא לגאווה כל מקום לפרוץ!

באותו ענין סיפר לי רבי יוסף גריינמן:

את שמחת בית השואבה של בית כנסת לדרמן היו עורכים בסוכתו של הסטייפלר. הסטייפלר ישב, כפוף, בסמוך לפתח. מנורת לוקס אחת דלקה והיה חשוך מאוד. בקושי היה ניתן לראות. אנשים עברו ועברו, עברו ועברו, כשכל אחד מברך ומתברך בברכת "א גוט יום טוב".

אני בעצמי הייתי שם, וראיתי בן אדם שעבר לפני הסטייפלר, לקבל את ברכתו. הסטייפלר אמר לו "אתה כבר היית כאן..." כשהיהודי הזה הלך, ראיתי יהודי אחר שהלך אחריו ושאל אותו: "האומנם היית כבר לקבל ברכה?" והלה השיב בחיוב! "כן כבר הייתי. ניסיתי פעם שניה".

רבותי! אתם מבינים? הסטייפלר לא צריך לראות כדי להגיד לבן אדם "היית כבר!"

על כל פנים, את הסיפור הבאתי בגלל ההמשך:

כשהסטייפלר ראה את כל הקהל העצום שבא לסוכתו ל"שמחת בית השואבה", הוא פנה אלי, מספר רבי יוסף גריינמן, ואמר לי בפשטות ובתמימות: "כנראה שיש לי את הסוכה הגדולה ביותר בכל שיכון חזון איש..."

שוב אני שואל את אותה שאלה ששאלתי מקודם: וכי הסטייפלר לא ידע שכל הקהל בא לכבודו? לכבוד גדלותו בתורה? לכבוד ברכותיו שמתקיימות? שוב ניצבת ועומדת אותה תשובה: מי שמשולל גאווה "מצליח" להשלות את עצמו שהסיבה היא חיצונית, סוכה גדולה, ולדחוק הצידה כל אפשרות לפרש את הכבוד הגדול מסיבה עצמית.

נחשון הצליח לחיות מתוך הרגשה שהכבוד שניתן לו להיות הראשון לא נבע מתוך חשיבות עצמית על פני אחרים, וזאת רמזה לנו התורה בתיבת "וקרבנו". (מתוך 'יחי ראובן', הגאון רבי ראובן קרלנשטיין צוק"ל)

וַיְהִי הַמִּקְרִיב פִּינֹס הָרִאשׁוֹן אֶת-קַרְבָּנוֹ נְחֹשֶׁן בֶּן-עֲמִינָדָב (במדבר ז יב)

חז"ל אומרים שמשה רבינו לא ידע באיזה סדר יקריבו הנשיאים את הקרבנות, האם יהא זה כסדר תולדותם, ראובן שמעון ולוי, או כסדר חנייתם ומסעותיהם במדבר. הקב"ה הורה לו שסדר ההקרבה יהיה כסדר החניה, ולכן הקריב נחשון בן עמינדב ראשון.

לפי זה יתכן לומר שזוהי העצה לנחשון שלא יתגאה בשל היותו ראשון המקריבים, אומרים לו: זה שאתה מקריב ראשון אינו מורה על חשיבות כלשהי. ההקרבה הראשונה שלך היא בגדר ובחשיבות של 'וקרבנו' - של מי שהקריב שני, שלישי וכו' ומה שבכל זאת היית ראשון - הוא מפני שבחניות שבמדבר היית ראשון...

אמחיש את הדברים באמצעות סיפור שסיפר ה"חזון איש":

הגאון רבי עקיבא איגר התפלל באותו בית הכנסת בו התפלל הגאון בעל ה"נתיבות". באחת השבתות קרא הגבאי רבי עקיבא איגר לעלות לתורה ל"שלישי", עליה שהייתה ניתנת לחשובים שבין המתפללים.

כששמע רבי עקיבא איגר את הגבאי מכריז את שמו, נפל על הרצפה והתעלף. אף אחד מבין המתפללים לא הבין מה קרה לו פתאום, זולת ה"נתיבות" שהבין מיד את הסיבה לעילפון...

הוא ניגש במהירות למקומו של רבי עקיבא איגר, התכופף לרצפה, ולחש באוזנו: "מה שנתנו לך שלישי אינו משום שחשובים אותך לאדם חשוב וגדול יותר ממני, אלא משום שהעיר 'פוזנא' גדולה יותר מהעיר 'ליסא', וכבודו רב ב'פוזנא' הגדולה, ואני רק ב'ליסא' הקטנה..."

כשמע רבי עקיבא איגר את הדברים הללו יוצאים מפיו של בעל ה"נתיבות" - התאושש וקם על רגליו ועלה לתורה לברך. מורי ורבותי! אתם שומעים מה הולך כאן? רבי עקיבא איגר התעלף כשסבר שמחשיבים אותו לאדם חשוב יותר מהנתיבות! "נחמתו" היחידה הייתה בכך שהוסבר לו שעובדת הקדמתו ל"נתיבות" לא נבעה מחשיבות עצמית אלא מסיבה חיצונית של גודל הערים בהם הם כיהנו כרבנים...

בספר "חוט המשולש" מובא מעשה נוסף:

הגאון רבי עקיבא איגר הגיע לעיר ורשא. כל העיר יצאה לקראתו, לקבל את פניו. הצפיפות הייתה עצומה. כל הרחובות השחירו מרוב אדם. אנשים עמדו על הגגות לצפות באירוע המיוחד הזה - "כבוד התורה". רבי עקיבא איגר ראה את כל זה, פנה למלווהו ושאל אותו: "עד כדי כך עקומה היא הגיבנת שבגבי שכל הקהל בא לצפות בה?"

רבותי! אני שואל אתכם! רבי עקיבא איגר התלוצץ? וכי לא ידע את הסיבה